

Køns- og partifordeling ved 1 valgkreds

MICHAEL@
FELDBALLE.NET

Uanset om man vælger at indføre 1 eller endda flere end 7 valgkredse, vil et forhold stå tilbage, som man på kort sigt ikke kan ændre på: De politikere der er valgt til lagtinget, og dermed udgør individerne i det politiske spil, vil fortsat være de samme. Det er der imidlertid ikke noget galt i, for de er hver og en valgt til at repræsentere borgere i dette samfund. Ændringen af valgsystemet skal medføre en anderledes fordeling af denne repræsentation, men hvordan vil det komme til at se ud? Der er to argumenter i debatten der er nok så interessante. For det første er argumentationen at 1 valgkreds vil medføre en bedre kønsfordeling. Det er et positivt argument for 1 valgkreds. Et argument imod 1 valgkreds er, at det vil medføre, at det kun er politikere fra Suðurstreymoy der vil blive valgt på tinget. Dette fremføres som et modargument, der suppleres med en mulighed for et andet parlamentarisk grundlag for partiernes førte politik i lagtinget; men det er ikke alene betinget af udformningen af valgsystemet, så det vil jeg ikke komme nærmere ind på her.

Fordelingen af stemmer
Den eksisterende fordeling af stemmer i de enkelte valgkredse viser, at det langt overvejende er personlige stemmer der bliver givet. Der er således i de enkelte valgkredse en tæt forbindelse mellem den opstillede og vælgeren. Ved at kigge på det seneste valgresultat fra 2004, kan man med udgangspunkt i de personlige stemmer få et indtryk af, hvordan stemmerne ville være fordelt, på kort sigt, hvis man indfører 1 valgkreds. Der er umiddelbart ikke noget argument for, at dem der stemmer personligt på en lokal repræsentant, ikke også vil gøre dette, hvis repræsentanten var opstillet på landsplan. Der vil selvfølgelig være enkelte der trækker flere stemmer, blandt andet på grund af ‘formands-’ eller ‘lagmands-effekten’. Tilsvarende vil der muligvis komme andre partidannelser, men det vil næppe være gældende ved førstkommande valg.

Figur 1: Fordeling af personlige stemmer – valget 2004. LS anmærker landsstyremedlemmer og tal i parenteser deres suppleanter.
Resultatet af de personlige

stemmer fra valget 2004 er en indikator for, hvordan de enkelte politikere vil opnå stemmer ved det første valg under 1 valgkreds. Det må forventes, at der er en vis træghed hos vælgeren med hensyn til at ‘skifte hest’, da en ændring af valgkredsen ikke af sig selv ændrer på opfattelsen af, hvem der vil være den bedste lokale repræsentant i lagtinget. Stemmefordelingen blandt de personlige stemmer giver det resultat, at 25 af de eksisterende 32 medlemmer i lagtinget, også ville være valgt ind, hvis stemmerne havde været fordelt på 1 valgkreds. De 5 af disse sidder i landsstyret, og har derfor en suppleant i lagtinget i dag. De 7 ‘nye’ medlemmer i lagtinget ville have en fordeling, hvor 4 ville komme fra Suðurstreymoy-, 1 fra Eysteroymoy og 1 fra Norðoyar valgkreds. Spredningen af de personlige stemmer er ret stor, da den højest placerede med 1421 personlige stemmer er Hogni Hoydal, hvorefter Anfinn Kalsberg kommer med 821. Nederst på listen ligger Heðin Zachariassen med 260 personlige stemmer. Men på grund af den aktuelle repræsentation i landsstyret, ville det laveste personlige stemmetal, der gav adgang til lagtinget være 155, hvilket ville sikre Kjartan Joensen pladsen. Der er således tale om en spredning i personlige stemmer i forhold til det samlede stemmetal fra knap 4,5 % og ned til knap 0,5 %.

Mange valgkredse giver færre partier
Det har været fremme i debatten, at partierne vil opnå et bedre grundlag for at føre egen politik, hvis der var flere valgkredse end de eksisterende 7. Hvis man ved fordeling af de personlige stemmer kigger på, hvilke partier der ville blive repræsenteret i lagtinget, ser man en interessant fordeling. Det ville ved valget i 2004 have medført, at partierne havde fået følgende mandatfordeling:

Figur 2: Parti- og mandatfordeling
I denne fordeling er der udelukkende taget højde for den personlige stemmefordeling, og denne foretages på samtlige 32 pladser og uden evt. stemmetillæg opnået ved listestemmer. Fordelingen af de personlige stemmer viser således, hvordan vælgernes præferencer for at stemme personligt fordeler sig på de kandidater der var opstillede ved valget. Denne fordeling kunne have givet mulighed for en konservativ-liberal koalition i lagtinget, hvor der havde været en større identitet i den førte politik,

end det er tilfældet i den siddende ABC-koalition.

Geografisk repræsentation
I det eksisterende valgssystem har man en præference for den geografiske repræsentation, i og med man på forhånd i valgloven fastlægger, hvor mange lagtingsrepræsentanter der skal vælges i hver kreds. Ved indførelse af 1 valgkreds vil dette aspekt forsvinde som præmis i fordelingen af mandater. Alligevel er det interessant at betragte fordelingen på de enkelte kredse, da det må forventes, at man ikke uden videre kan slippe af med vælgerens ønske om geografiske repræsentation.

Valgresultatet i 2004 ville give fordelingen på valgkredse som vist i figur 2. Denne fordeling skal taget med det forbehold, at de mindre valgkredse allerede i dag har præference for en bestemt kandidat. Således ville Gerhard Lognberg, der ved valget i 2004 fik 200 personlige stemmer, kunne opnå tilstrækkeligt til at repræsentere ‘valgkredsen’, hvis man fik samlet de personlige stemmer på en lokal repræsentant. En udvikling der ikke er utænkelig, hvis 1 valgkreds bliver indført. Der er næppe tvivl om, at indførelse af 1 valgkreds ville medføre en større andel af mandater fra suðurstreymoy, hvilket er i overensstemmelse med befolkningens fordeling og repræsentationen i lagtinget.

Giver en valgkreds bedre kønsfordeling
Argumentet om, at 1 valgkreds giver bedre kønsfordeling, lader ikke til at bero på fordelingen af de personlige stemmer ved valget i 2004. Af de potentielle mandater ved en fordeling af lagtingspladserne, baseret på personlige stemmer, optræder kun 4 kvinder mod de nuværende 3. Fordelingen ville imidlertid medføre, at det ikke er de samme kvinder der ville være i lagtinget. Eksempelvis ville Helene Dam á Neystabø (341) og Katrin Dal Jakobsen (308) blive valgt ind, hvorimod Heidi Petersen (203) ikke ville komme i lagtinget.

Den store forskel mellem 3 kvinder og 4 kvinder er imidlertid til at overse. Således vil 1 valgkreds, på kort sigt, ikke medføre at kønsfordelingen i lagtinget vil ændre sig.

I en publikation fra april 2007 om kønsfordeling ved parlamentariske valg, anbefaler IDEA (International Institute for Democracy and Electoral Assistance: Designing for Equality) at man tager skridt til at gennemføre kønsfordeling ved hjælp af lovgivning. Gennem analyser af valgsystemer argumenterer der i rapporten for, at det ikke alene er tilstrækkeligt at have f.eks. større valgkredse, for at opnå en lige kønsfordeling blandt de opstillede.

En direkte anbefaling er således, at man i langt højere grad vil opnå lige kønsfordeling, hvis man benytter prioriterede opstillingslister i de enkelte valgkredse. Et system der omtales ved ‘zebrastriber’, hvor man skiftevis har opstillede kvinder og mænd. Det er således ikke nok, at have et

lige antal mænd og kvinder på en sideordnet opstillingsliste, for effekten af de personlige stemmer får i sådan et system stor betydning for, hvem der bliver valgt.

Dette er netop et forhold, der kan identificeres på basis af valgresultatet i 2004. Fordelingen blandt de personlige stemmer tilfalder langt overvejende mandlige kandidater.

Et af argumenterne for at skifte til 1 valgkreds forudsætter således, at man supplerer med andre tiltag. Skift til 1 samlet valgkreds vil ikke alene kunne medføre en væsentlig ændring af kønsfordelingen.

Afslutning
Hvis man betragter de seneste valgresultater og antager at de opstillede dengang, også vil være blandt de opstillede ved et kommende valg, viser fordelingen af de personlige stemmer, at man for det første ikke automatisk vil opnå en bedre kønsfordeling i lagtinget. Dette forud-

sætter andre tiltag, som ikke nødvendigvis er afhængig af antallet af valgkredse, men hvorledes man foretager selve opstillingen. Desuden viser fordelingen af de personlige stemmer at ganske mange (25 ud af 32) vil have mulighed for at blive valgt. Antagelsen om at 1 valgkreds vil medføre en større centralisering af mandater omkring suðurstreymoy er korrekt. De mindre valgkredse, vil give vælgeren mulighed for at gå sammen og vælge deres lokale repræsentant i lagtinget. På kort sigt er det ikke utænkeligt at dette kan forekomme.

Havde valget i 2004 været fordelt på 1 valgkreds havde der været en klar mulighed for en mere ensartet politisk koalition end den nuværende, og det taler som sådan imod, at 1 valgkreds vil medføre politisk fragmentering i lagtinget. De nuværende større partier ville også i 1 valgkreds have haft størst indflydelse.

Parti	Kandidat	Antal stemmer	%-andel	Lagting
E	Hogni Hoydal	1421	4.47	1
A	Anfinn Kalsberg	821	2.58	2
B	Lisbeth L. Petersen	645	2.03	3
A	Bjarni Djurholm	574	1.81	LS
B	Kaj Leo Johannesen	551	1.73	4
E	Annta á Fríðrikarmark	527	1.66	5
E	Tortbjarn Jacobsen	470	1.48	6
C	Andreas Petersen	451	1.42	7
A	Óli Breckmann	450	1.42	8
C	Kristian Magnussen	412	1.30	9
A	Jógvan á Lakjuni	409	1.29	LS
H	Jenis av Rana	407	1.28	10
C	Jóannes Eidesgaard	403	1.27	LS
B	Heðin Mortensen	398	1.25	11
B	Alfred Olsen	392	1.23	12
B	Edmund Joensen	381	1.20	13
C	John Johannesen	380	1.20	14
K	Johan Dalsgaard	380	1.20	15
B	Frithiof Olsen	366	1.15	16
B	Bardur Nielsen	358	1.13	LS
C	Helena Dam á Neystabø	341	1.07	17
A	Poul Michelsen	336	1.06	18
C	Dan Reinert Petersen	327	1.03	19
A	Jørgen Niclasen	318	1.00	20
C	Katrin Dal Jakobsen	308	0.97	21
E	Karsten Hansen	301	0.95	22
C	Sverri Midjord	295	0.93	23
C	Hendrik Old	292	0.92	24
A	Jacob Vestergaard	282	0.89	LS
E	Heine O. Heinesen	276	0.87	25
B	Marjus Dam	274	0.86	26
A	Heðin Zachariassen	260	0.82	27
C	Mikkjal Sørensen	253	0.80	(30)
B	Johan Dahl	245	0.77	(31)
A	Jógvan við Keldu	200	0.63	(28)
A	Jákup Mikolsen	192	0.60	(29)
A	Kjartan Joensen	155	0.49	(32)

Figur 2

Partifordeling								
Valgkreds	A	B	C	D	E	H	K	Samlet
Norðoyar	3				2			5
Eystoyar	1	3	2		1			7
Vagar	1	1						2
N. Streymoyar	1							1
S. Streymoyar	2	3	4		2	1	1	13
Sandoy								0
Suðuroyar		1	3					4
Samlet	8	8	9	0	5	1	1	32

Mandatfordeling